TITO:

NACIONALNO PITANJE U JUGOSLAVIJI

U SVJETLOSTI NARODNO-OSLOBODILACKE BORBE

IZDANJE „NAPRIJED" ZAGREB 1945.

Ivo Ladika

TITO:

NACIONALNO PITANJE U JUGOSLAVIJI

U SVJETLOSTI NARODNO-OSLOBODILAČKE BORBE

NACIONALNO PITANJE U JUGOSLAVIJI U SVJETLOSTI NARODNO-OSLOBODILAČKE BORBE

Htio bih da ovaj članak, namijenjen najširim masama naroda, doprinese lakšem shvaćanju ogromnog značaja što ga za sve narode Jugoslavije ima ova velika i pravedna današnja borba, koju već 19 mjeseci vode najbolji sinovi naših naroda. Htio bih da svi oni koji se boje za svoju sudbinu i strahuju pred budućnošću, uvide da postoji jedino moguć premda trnovit put k boljoj njihovoj budućnosti, k slobodi i ravnopravnosti, a to je: današnja narodno-oslobodilačka borba, učešće u toj borbi u redovima narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije. Nitko danas ne treba da se osjeća usamljen, da se boji raznih prijetnji onih koji su u prošlosti počinili toliko zločina nad našim narodima i nad čitavom našom zemljom, tako da danas nemaju prava ni u čije ime govoriti. Bratstvo i borbeno jedinstvo koje se kuje u ovoj teškoj oslobodilačkoj borbi iz krvi najboljih sinova naših naroda, daje jasnu perspektivu — sloboda i nezavisnost naših naroda bit će zaista izvojevana; u Jugoslaviji ne smije više biti nacionalnog ugnjetavanja i socijalnog izrabljivanja.

Izgleda da ono što je danas jasno naprednom čovjeku-antifašisti i rodoljubu, ne samo u našoj zemlji, već i u svim zemljama svijeta gdje se bije boj protiv osovinskih fašističkih osvajača, — nikako ne će da bude jasno jugoslavenskim izbjegličkim vlastodršcima u Londonu. Njima nikako nije jasno:

Prvo, da ovaj rat nije jednak prošlom svjetskom imperijalističkom ratu, već da je otadžbinski, oslobodilački rat — pravedni rat;

Drugo, da skoro u svim porobljenim zemljama, a napose u Jugoslaviji, taj rat protiv okupatora ne vode razni generali, ministri itd., već sam narod, bez i protiv volje tih generala, oficira i druge izdajničke gospode;

Treće, da u ovom oslobodilačkom ratu učestvuje Sovjetski Savez, koji nosi devedeset procenata težine rata na svojim leđima, i da ne će dozvoliti da plodove đinovske borbe koju vodi, poberu razni izdajnici i reakcioneri, da bi ponovo mogli ugnjetavati druge narode i kovati planove o novim ratovima;

Četvrto, da je baš nacionalno ugnjetavanje i neravnopravnost u mnogim zemljama omogućila fašističkim osvajačima da lako porobe dotične zemlje;

Peto, da Atlantska povelja ne znači proširivanje granica na račun drugih naroda, ne znači porobljavanje i ugnjetavanje drugih naroda, već treba da znači slobodno samoopredjeljenje naroda, — jer u povelji stoji da će poslije pobjede nad fašističkim osvajačima narodi sami moći da riješe svoju sudbinu.

Do Atlantske povelje došlo je na osnovi gorkog iskustva s Versajskim mirom, koji je, naročito za narode Jugoslavije, imao katastrofalne posljedice. Versajski mir je rodio i ovaj osvajački fašističko-imperijalistički rat, najstrašniji rat koji pozna historija čovječanstva.

Eto, to ne će da razumiju izbjeglička gospoda u Londonu i zato njihov Draža Mihailović sarađuje zajedno sa svojom četničkom bratijom, s okupatorima; zato oni ni jednom riječju ne spominju potrebu rješavanja nacionalnog pitanja u Jugoslaviji, već naprotiv, otvoreno prijete drugim narodima i kuju planove o proširivanju granica i o velikosrpskoj hegemoniji. Današnji postupak Draže Mihailovića s muslimanima, Hrvatima itd. potpuno razotkriva te njihove planove.

Rođena na Krfu, u Londonu i Parizu, versajska Jugoslavija je postala najtipičnija zemlja nacionalnog ugnjetavanja u Evropi. Hrvati, Slovenci i Crnogorci bili su potčinjeni narodi, neravnopravni državljani Jugoslavije. Makedonci, Arnauti, neravnopravni državljani Jugoslavije. Makedonci, Arnauti i drugi bili su porobljeni i podvrgnuti istrebljenju. Muslimani, njemačka i mađarska manjina služili su kao moneta za potkusurivanje ili kao instrumenat u borbi protiv Hrvata i drugih naroda Jugoslavije.

Jedna brojčano neznatna manjina velikosrpskih hegemonista, nezasitna u svojoj pohlepi za bogaćenjem, na čelu s kraljem, vladala je 22 godine Jugoslavijom, stvarala je režim žandara, režim glavnjača, režim socijalnog i nacionalnog bespravlja. Na svaki opravdani zahtjev ugnjetenih naroda Jugoslavije za ravnopravnošću, odgovarala su ta gospoda: »mi smo se borili na Solunskom frontu«, »mi smo oslobodili ovu zemlju«, »mi smo prolijevali krv na Kajmakčalanu!« Ovu bezočnu laž upotrebljavala su ova gospoda vlastodršci, razni spekulanti, ratni bogataši i korupcionaši, oskvrnjujući na taj način svijetle grobove pravih srpskih junaka-seljaka, koji su ginuli s dubokom vjerom da svoje živote daju za slobodu i srećnu budućnost srpskog naroda. S druge strane, razni frankovci — današnji ustaše i njima slični, pripisivali su zločinački rad velikosrpske hegemonističke klike čitavom srpskom narodu, stvarajući na taj način mržnju kod hrvatskog i drugih naroda prema bratskom srpskom narodu. Srpski narod ne samo što nije imao ništa zajedničkog s takovom zločinačkom nacionalnom politikom svoje gospode, već je i on kroz čitave 22 godine bio isto tako izrabljivan i podvrgnut žandarskoj samovolji kao i ostali narodi Jugoslavije. Šta više, on je uvidio da je prevaren i da su stotine hiljada žrtava koje je dao u prošlom ratu, bile uzaludne, da su plodove njegove herojske borbe prisvojili oni koji su za vrijeme rata sjedili po francuskim, londonskim, švicarskim kavanama i rivijerama. Srpski narod je s bolom primio uvrede i neopravdane optužbe da je sukrivac svojih izroda za nacionalno ugnjetavanje ostalih naroda Jugoslavije.

Nacionalna politika velikosrpske hegemonističke klike bila je:

1) Korumpiranje najreakcionarnijih elemenata Hrvata, Slovenaca, muslimana itd., iskorišćavajući ih za unutrašnje razbijanje naroda koji su se borili za svoju ravnopravnost.

2) Podmićivanje vrhova slovenačkih, muslimanskih i džemijetskih partija i držanje, pomoću njih, u potčinjenosti hrvatskog naroda. Drugim riječima, to je značilo iskorišćavanje jednog naroda protiv drugoga, to je značilo sistematsko razjedinjavanje naroda Jugoslavije, značilo je sijanje mržnje i produbljivanje jaza među bratskim narodima Jugoslavije. To je značilo razjedinjavanje, a ne ujedinjenje naroda Jugoslavije u jednu bratsku ravnopravnu državnu zajednicu.

Uporno i glupo brbljanje hegemonističke klike da su Srbi, Hrvati i Slovenci samo plemena jednog te istog naroda, imalo je za cilj srbizaciju Hrvata i Slovenaca. Jugoslavija je bila samo maska za tu srbizaciju, koja se potpuno razotkrila u vrijeme šestojanuarske vojne diktature kralja Aleksandra i Pere Živkovića.

Hrvati, kao najsnažnija nacionalna individualnost među ostalim ugnjetenim narodima Jugoslavije, davali su i najžešći otpor protiv takve velikosrpske nacionalne politike. Ali, razumije se, taj otpor nije mogao dati one rezultate koje je hrvatski narod očekivao. Prvo — zbog toga što su na čelu Hrvatske seljačke stranke stajala gospoda koja su rješenje nacionalnog pitanja Hrvata posmatrala sa stanovišta podjele vlasti između njih i velikosrpske gospode, podjele interesnih sfera. Drugo — zbog toga što su ta hrvatska gospoda kanalizirala borbu hrvatskog naroda u pravcu borbe protiv čitavog srpskog naroda, a ne samo protiv velikosrpskih hegemonista, što su sijali mržnju protiv Srba isto onako kao što su je sijala velikosrpska gospoda protiv hrvatskog naroda. Treće — zbog toga što su gospoda iz vodstva HSS-a ignorirala rješavanje nacionalnog pitanja ostalih naroda, kao na pr. Slovenaca, Makedonaca itd. Na taj način, borba hrvatskog naroda ostala je izolirana ne samo od srpskog naroda, već i od ostalih naroda Jugoslavije.

Ostali ugnjeteni narodi Jugoslavije s pravom su gledali u težnjama Hrvata velikosrpsku tendenciju, tendenciju ugnjetavanja drugih, kao što je to činila i velikosrpska hegemonistička klika. Na koncu — zbog toga što su i velikosrpska i hrvatska gospoda iz HSS-a smatrala da će jednim običnim sporazumom o podjeli vlasti skinuti s dnevnog reda nacionalno pitanje svih naroda Jugoslavije.

Do čega je dovela takva nacionalna politika jugoslavenskih vlastodržaca? Na ovo pitanje daje najjasniji odgovor katastrofa Jugoslavije u mjesecu travnju 1941. godine, kada je zemlja porobljena od osovinskih fašističkih osvajača.

Kroz 22 godine velikosrpska hegemonistička klika oslanjala se u svojoj protivunarodnoj politici na one koji su kumovali stvaranju versajske Jugoslavije, oslanjala se, uglavnom, na francusku reakciju, kao i na englesku. No čim je truli versajski sistem Evrope omogućio da se promijeni ravnoteža evropskih imperijalističkih sila u korist osovinskih fašističkih država, velikosrpska reakcionarna hegemonistička klika orijentirala se prema osovini Rim-Berlin, samo da bi sačuvala svoju hegemoniju i držala u potčinjenosti ostale narode Jugoslavije. Slučaj Stojadinovića, Jevtića, Cvetkovića i drugih to najbolje potvrđuje.

Međutim, bilo bi nepravilno optuživati samo te reakcionarne ličnosti za takvu protivunarodnu politiku. Ne, takvim putem išla su i gospoda slovenački reakcionari na čelu s Koroščem, Natlačenom, Krekom i drugima; takvim putem išla su i gospoda reakcionari iz vodstva HSS-a na čelu s Mačekom, Krnjevićem, Pernarom i drugima; takvim putem išli su reakcionarni vrhovi raznih partija drugih naroda Jugoslavije.

Vjerna svojim načelima da svaki narod ima pravo da odlučuje o svojoj sudbini, Komunistička partija, za čitavo vrijeme opstanka Jugoslavije, stajala je neprekidno u borbi protiv takve nacionalne politike velikosrpskih hegemonista. Komunistička partija Jugoslavije

ustala je najodlučnije protiv ugnjetavanja Hrvata, Slovenaca, Makedonaca, Crnogoraca, Arnauta i drugih. Baš zbog toga se sav bijes velikosrpske hegemonističke gospode iskaljivao na našu Komunističku partiju. Zbog tog su se kroz 22 godine punile jugoslavenske glavnjače najboljim komunističkim borcima, zbog toga nas i danas londonska izbjeglička gospoda i njihovi agenti u zemlji mrze neodoljivom mržnjom, zbog toga — jer znaju da je nacionalna sloboda i ravnopravnost naroda Jugoslavije najveća zapreka za njihove sebične ciljeve, za njihovu pljačku i izrabljivanje.

Njemački i talijanski fašistički osvajači znali su u punoj mjeri iskoristiti nacionalne suprotnosti u svakoj zemlji, pa i kod nas u Jugoslaviji. U Čehoslovačkoj su svim silama raspirivali mržnju između Čeha i Slovaka, raspirujući kod slovačkih reakcionara težnju za toboţnjom nezavisnošću i otcjepljenjem. Na taj način su njemački fašisti uspjeli da bez borbe raskomadaju Čehoslovačku i porobe je.

U Jugoslaviji su njemački i talijanski fašisti na najnevjerovatniji način žonglirali, samo da bi što bolje iskoristili nacionalne suprotnosti i oslabili zemlju. S jedne strane, uzeli su Pavelića i njegove malobrojne ustaške bande pod zaštitu, godinama ih hranili i omogućivali im da u Jugoslaviji organizuju razne atentate u vozovima itd., a s druge strane — do neba su hvalili u svojim novinama i na banketima veliku državničku »mudrost« Stojadinovića i njegovih nasljednika, zbog njihove »mudre i odlučne unutrašnje i vanjske politike«. Čas su hvalili Srbe što znaju imati čvrstu ruku i ne popustiti, čas su podjarivali Hrvate da ne popuste, da imaju prava na ono što traže itd. Njihov cilj je bio da pod svaku cijenu razbiju i oslabe zemlju iznutra i onda je porobe. U tome su fašistički osvajači i uspjeli. Pomoglo im je i to što su našli u svakom narodu u Jugoslaviji dovoljno izdajnika koji su ih poduprli. Fašističko rješavanje nacionalnog pitanja jeste: naći u svakoj zemlji jednog ili nekoliko Kvislinga, već prema tome koliko ima nacionalnosti, sastaviti marionetsku vladu, ekonomski i politički potpuno podjarmiti zemlju i takvu je proglasiti »slobodnom« i saveznicom u takozvanom novom evropskom poretku.

Šta predstavlja danas Pavelić i njegova ustaška banda u Hrvatskoj? Ništa drugo do obične agente u okupiranoj i porobljenoj Hrvatskoj. Šta predstavlja danas Nedić i kompanija u Srbiji? Ništa drugo do agente okupatora u okupiranoj i porobljenoj Srbiji. Šta predstavlja danas Draža Mihailović i njegovi četnici u Jugoslaviji? Ništa drugo do agente i saveznike okupatora u borbi protiv naroda. Ali svi ti banditi služe ne samo kao agenti, već kao svirepi krvnici u službi okupatora, pomoću kojih on nemilosrdno istrebljuje naše narode, pomoću kojih nastoji da održi u ropskoj potčinjenosti narode Jugoslavije.

Iz svega toga se jasno vidi da je fašizam najveći i najsvirepiji neprijatelj nacionalne slobode i ravnopravnosti svakog naroda. Iz toga proizlazi da je potrebna borba na život i smrt protiv fašizma, da je potrebna borba na život i smrt protiv svih onih koji pomažu osvajački fašizam.

Današnja narodno-oslobodilačka borba i nacionalno pitanje u Jugoslaviji nerazdvojno su vezani. Naša narodno-oslobodilačka borba ne bi bila tako uporna i tako uspješna, kada narodi Jugoslavije ne bi u njoj vidjeli, osim pobjede nad fašizmom, i pobjedu nad onim što je bilo za prošlih režima, pobjedu nad onima koji su ugnjetavali i teže daljnjem ugnjetavanju naroda Jugoslavije. Riječ narodno-oslobodilačka borba — bila bi samo jedna fraza, pa čak i prevara, kada ona ne bi, osim opće-jugoslavenskog smisla, imala i nacionalni smisao za svaki narod posebice, tj. kada ona ne bi, osim oslobođenja Jugoslavije, značila u isto vrijeme i oslobođenje Hrvata, Slovenaca, Srba, Makedonaca, Arnauta, muslimana itd., kada narodno-oslobodilačka borba ne bi imala tu sadržinu da zaista nosi slobodu, ravnopravnost i bratstvo svim narodima Jugoslavije. U tome i jeste suština narodno-oslobodilačke borbe.

Današnja narodno-oslobodilačka borba ne bi se mogla završiti pobjedom nad okupatorima i njihovim slugama, ako u toj borbi ne bi bilo narodnog jedinstva, ako u redovima Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije ne bi učestvovali Srbi, Hrvati, Slovenci, Crnogorci, Makedonci i muslimani. Potpuno oslobođenje svakog naroda posebice ne bi se moglo postići, ako on ne bi već sada uzeo pušku u ruku i pošao u borbu za zajedničku pobjedu svih naroda Jugoslavije nad svim neprijateljima naroda.

Glavna smetnja za takvo puno borbeno jedinstvo jesu oni koji gledaju unatrag, koji teže da uspostave ono staro što je bilo do propasti Jugoslavije. To su vodstva raznih bivših građanskih partija; to je tzv. londonska linija: »Čekajte, još nije vrijeme«; to je Draža Mihailović i njegovi četnici, koji pod parolom »Za kralja i otadžbinu« vode borbu na strani okupatora, protiv naše Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda; to su, jednom riječju, svi oni koji se boje da narod dobije oružje u svoje ruke, jer znaju da će onda biti nemoguće ostvariti reakcionarne, nenarodne zamisli o uređenju Jugoslavije.

Perspektiva koju narodima Jugoslavije nose londonske izbjeglice vrlo je crna i predstavlja strašnu opasnost za sve one narode koji su bli ugnjetavani od postanka Jugoslavije. Žandarski kundak i četnička kama bili bi glavno sredstvo te londonske izbjegličke vlade za ujedinjavanje naroda Jugoslavije, kada bi se ona kojom nesrećom ponovo dokopala vlasti u Jugoslaviji.

Makedonci, Arnauti, Hrvati, muslimani itd. sa strepnjom se pitaju, pa šta će biti s nama, ako se povrati ono staro? Londonska izbjeglička vlada već prijeti, četnici već kolju gdje god mogu, uz pomoć okupatora, i bruse kame za još strašnije pokolje — to je ono čega se svi narodi boje. Ali mi dovikujemo svima da se ne boje, spas od svega toga je moguć i to jedino na taj način, ako se već sada, odmah, bez oklijevanja, uzme puška u ruke i pođe u sveti boj koji bije naša junačka Narodno-oslobodilačka

vojska protiv okupatora, za slobodu i ravnopravnost svih naroda Jugoslavije. To je jedini spasonosni put kojim treba da idu svi narodi Jugoslavije.

Moram ovdje podvući činjenicu da se u redovima naše Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, od samog početka pa do danas, nalaze u ogromnoj većini baš Srbi, umjesto da to bude obratno. Baš srpski, crnogorski, bosanski i lički partizani i brigade koje su bile sastavljene gotovo isključivo od Srba, vodile su i danas vode nemilosrdnu borbu ne samo protiv okupatora, već i protiv četnika Draže Mihailovića i ostalih neprijatelja ugnjetenih naroda. Šta to dokazuje? To dokazuje da svi narodi Jugoslavije, koji su u prošlosti bili ugnjetavani od velikosrpskih hegemonista, imaju svog najboljeg i najdosljednijeg saveznika u srpskom narodu. Srpski je narod dao i još uvijek daje najveći doprinos u krvi u borbi protiv okupatora i njegovih izdajničkih slugu, ne samo Pavelića, Nedića, Pećanca, nego i protiv Draže Mihailovića i njegovih četnika, za punu slobodu i nezavisnost svih naroda Jugoslavije. Srpski narod ne želi da se povrati ono staro, kao što to ne žele ni Hrvati, ni Slovenci, ni Makedonci, ni Crnogorci, ni muslimani. Srpski narod vrlo dobro zna zbog čega je došlo do nacionalne tragedije, tko je glavni krivac, i zato se on tako herojski bori i prezire svoje domaće izdajnike. Stoga je sveta dužnost svih ostalih naroda Jugoslavije da barem isto toliko, ako ne i više, učestvuju zajedno sa srpskim narodom u ovom velikom oslobodilačkom ratu protiv okupatora i svih njegovih slugu.

Zastava narodno-oslobodilačke borbe protiv okupatora, koju je podigla Komunistička partija Jugoslavije 1941. godine, jeste u isto vrijeme i zastava borbe za nacionalnu slobodu i ravnopravnost svakog naroda posebice. To je ona ista zastava koju, neokaljanu, nosi Komunistička partija još od postanka Jugoslavije, beskompromisno se boreći za nacionalnu slobodu i ravnopravnost svih naših naroda. Nikada se Komunistička partija nije odrekla niti će se odreći svog principa, koji su postavili

30

naši veliki učitelji i vođe Lenjin i Staljin, principa da svaki narod ima pravo na samoodređenje do otcjepljenja. Ali, u isto vrijeme, Komunistička partija Jugoslavije nikada ne će dozvoliti i borit će se protiv toga da to pravo iskoriste neprijatelji naroda i umjesto slobode i nezavisnosti stvore za narod srednjovjekovni mrak i kolonijalno ropstvo, kao što je to slučaj s Pavelićevom »nezavisnom« Hrvatskom.

Komunistička partija Jugoslavije će se i dalje boriti za bratsku, slobodnu i ravnopravnu zajednicu svih naroda Jugoslavije. Boreći se podjednako protiv velikosrpskih hegemonista, koji teže ponovnom ugnjetavanju drugih naroda Jugoslavije, kao što će se boriti protiv onih koji bi za interese bilo koje imperijalističke sile pokušali da siju razdor i smetaju bratskoj slozi naroda Jugoslavije.

Pitanje Makedonije, pitanje Kosova i Metohije, pitanje Crne Gore, pitanje Hrvatske, pitanje Slovenije, pitanje Bosne i Hercegovine, lako će se riješiti na opće zadovoljstvo svih, samo na taj način što će ga rješavati sam narod, a to pravo svaki narod stiče s puškom u ruci, u ovoj današnjoj narodno-oslobodilačkoj borbi.

212/4